

BERLIN FELETT AZ ÉG

/ A probléma

Berlin mérsékelt éghajlatú város, amely jelentős hősziget hatása miatt négy fokkal magasabb átlaghőmérsékletű, mint az őt körülvevő vidék. Annak ellenére, hogy sok a bizonytalanság a klímaváltozás városra gyakorolt hatásáról, az előrejelzések sok mindenben egyet értenek. A hőmérséklet emelkedni fog, az extrém időjárási jelenségek, mint a hóhullámok, erős esőzések vagy jégverések egyre gyakoribbá válnak, a légszennyezettség nőni fog, és vízhiány fog fellépni. Ez utóbbi annak ellenére jelentkezeni fog, hogy a város jelentős édesvízforrással rendelkezik a hosszabb, szárazabb, csapadékmentes időszakok, a növekvő vízhasználat, valamint az édesvizet szolgáltató folyó fenti szakaszának elterelése miatt.

a klíma változása minden bizonnyal negatívan fog hatni Berlin lakóira, főleg úgy, ha figyelembe vesszük a sűrűn beépített, nagy környezeti hatással bíró belvárosát. Ugyanis az intenzíven használt területeken található ökoszisztémák jóval kevésbé tudják biztosítani a lakók számára nélkülözhetetlen szolgáltatásaikat. A talajfelszín beépítése nagymértékű talaj-degradációt eredményez. Nem jut elegendő víz a talajba, a csapadék gyorsan tovább folyik az áthatolhatatlan burkolat miatt a csatornázási rendszerbe, így a páratartalom esik, a hőmérséklet pedig nő. A biológiai sokféleség csökken a nem elegendő zöld felület miatt.

Mindezek fényében Berlin sűrűn lakott belvárosának lakosságát közvetlenül érinti a klímaváltozás okozta egyre gyakoribb szélsőséges időjárás, amely kezelése nem elhanyagolható feladat.

/ A megoldás

Berlin tájképi programja olyan célokat és eszközöket tartalmaz, amely magas színvonalú városfejlesztést tesz lehetővé, méghozzá úgy, hogy

tiszteletben tartja az ökoszisztémákat, megőrzi az élőhelyeket és az ott élő fajokat, a tájkép jellegét, és mindezzel egy időben kikapcsolódási helyszínt biztosít.

Berlin belvárosában új építkezések esetén az ún. Biotóp Terület Faktor (Biotope Area Factor - BAF) előírását veszik figyelembe. A BAF azt köti ki, hogy a beépített területek egy megadott hányada zöld felületű maradjon. A BAF alkalmazása több úton is hozzájárul a környezetminőség javulásához. A város mikroklímája és a légkör tisztasága javul, a hősziget hatás mérséklődik, így csökken a hóhullámok ereje. A talajfunkciók és a vízkörforgás egyensúlya megmarad, sőt javul. Mérséklődik a város kitettsége a vízhez köthető extrém esetek kapcsán. A növény és állatvilág gyarapszik, amely az ökoszisztéma szolgáltatások javulásával jár. A lakott környezet minősége nő. Mindez azt mutatja, hogy a BAF koncepció városi gyakorlata jelentős szerepet játszik a klímaadaptációban, nevezetesen a hősziget hatás csökkentésében, az áradások mérséklésében, a vízminőség javulásában és a vízhiány leküzdésében.

A BAF koncepció fejlesztőknek, építészeknek és tervezőknek egyaránt egyértelmű útmutatást nyújt arra, hogy pontosan mekkora területet kell növényzettel bevonni, vagy másként zöldíteni. Előnye, hogy rugalmas a helyszíni megvalósítást illetően. A tervező döntheti el, hogy milyen zöld megoldást alkalmaz és hogy pontosan hol éri el az előírt zöldfelület arányt a beépítendő területen belül.

Az önkormányzat koordinálja és finanszírozza is a projektet. A nyilvános konzultációkon azonban a helyi lakosok, állami szervek és környezetvédelmi civil szervezetek is vettek részt. Emellett számos szakértő járult hozzá a BAF koncepció kidolgozásához.

A szakértők együtt határozták meg az egyes területtípusok bezöldítésének arányát az épületek elrendezése alapján.

A BAF projektet 1994-ben kezdték el és még mindig tart. A megvalósítást több mint 50 évre becsülik, a pontos időtartam az egyes akcióktól és a zöldfelületek fenntartásán múlik. A kezdeményezés előnyeit Berlin egész lakossága élvezheti a hősziget-hatás mérséklődése és a tisztább levegő révén.

/ Mit tanulhatunk?

Egy-egy helyes irányba mutató intézkedés további hozzáadott értékkel bírhat. A berlini eset nem közvetlenül a klímaadaptáció miatt valósult meg, hanem más szakpolitikák céljainak elérése érdekében. A BAF módszer gyakorlatba ültetése első sorban a levegőminőség javítását célozza, azonban megvalósulása közvetetten hozzájárult a klímaadaptációhoz.

A kezdeményezés sikerességének egyik kulcsa a kötelező érvényű kivitelezés. Berlinben a BAF-ot környezeti tervezési paraméterként használják az ún. tájképi tervek által lefedett területeken, amelyek jogilag kötelező érvényű-

ek, s amelyek tájhasználatát az ún. „Handbuch der Berliner” szabályozza. A tájképi terveken kívül eső területeken a BAF önkéntes alapon alkalmazható.

A BAF projekt megvalósításában elhivatott, különböző háttérű szakemberek és döntéshozók vesznek részt. A kezdeményezés során fontos volt a különböző területek (területrendező és területhasználat-tervező) szakértőinek közös munkája. Emellett az elhivatott városvezetés is fontos szerepet töltött be a projekt sikerességében. Berlin város vezetése jelentős szerepet vállalt a klímaváltozás hatásainak mérséklésében. Elhivatottságát mutatja, hogy különböző részlegei foglalkoztak azokkal a fejlesztésekkel, amelyek során a városi levegő tisztább, a hőmérséklet pedig kibírhatóbb lett.

A kezdeményezés eredményei könnyen tovább gyűrűzhetnek. A légszennyezettség és a városi hősziget problémája számos nagyvárosban tapasztalható. Így a Berlinben megvalósult kezdeményezés könnyen gyakorlatba ültethető a hasonló környezeti kihívásokkal szembenező településeken.

Az esetleírást készítette: ESSRG (www.essrg.hu)